

BISERICA și ȘCOLA.

Voce bisericească, școlastică, literară și economică.

Eșe odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl.—cr.
 „ „ „ jum. an . . . 2 „ 50 „
 Pentru România și străinătate pe an . . . 7 „ — „
 „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
 cam 150 cuvinte 8 fl., pana la 200 cuvinte
 4 fl. și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze la Redacțiunea dela

„BISERICA și ȘCOLA“

Iar banii de prenumerațiune la

— „Tipografia diecesană în Arad.“ —

Cu 1 Iuliu a. c. jurnalul „BISERICA și ȘCOLA“ intră în semestrul al II-le al anului curinte.

Rugăm dar pe on. abonenți a caror abonamente expiră cu finele lui Iunie, să binevoind a-le renovi de timpuriu ca să nu fim siliți să întrerupe trimiterea jurnalului.

Asemenea rugăm și pe abonenți în restanță să plătească prețul jurnalului pe semestrul trecut, ca să nu achiteze datoria lor, câtă mai curând la

Administrațiunea tipografiei diecesane.

Redacțiunea.

Sanctitatea catedrei.

Lumina se răspândește dela corpurile luminoase în toate direcțiunile; dar pentru ca să se poată răspândi are trebuință de un mediu conducătoriu, acela eteru sau ori ce alta. Cu cât prin spațiul infinitu va fi eterul mai puțin încărcat cu elemente străine, cu atât va ajunge și lumina mai oblu la anumite locuri din universu. Scimă că corpurile au însușire unele mai mare altele mai mică de a absorbi lumina. Cele ce absorb mai puțin se îmbracă în haină albă, simbolu alu inocenței, iar cele ce o absorb mai tare respiciéză învaluite în vesmântu negru, semn manifestă nisuința corpului de a trece în altu mediu de agregatiune.

Avemă însă două feluri de lumină: cea exterioară luminéză numai exteriorulu, deci este numai fenomenu alu naturei; specia a doua luminéză și internulu, se revarsă asupra spiritului omenescu, drept-aceea este fenomenu supra-naturalu. Cele două și ambele au sorginte atât de varie, totuși posedu nisce analogii, din ale caror espuneri se potu deriva conclusiuni prea interesante.

Lumina, fenomenulu naturalu, ca să producă efectu, are lipsă de mediu conducătoriu; lumina, fenomenulu supranaturalu adecă sciința, ca să producă efectu, asemenea are lipsă de mediu con-

ducătoriu. La cea d'întăiu mediulu conducătoriu este eterulu, iar mediulu conducătoriu alu sciinței este magistrulu sau dascalulu. Eterulu ocupă întregu spațiulu imensu așa dară este infinitu și pretutindenea; magistrulu însă ocupă unu spațu neînsămnatu, și numai temporalu, deci este mărginitu și trecătoriu. Ceea-ce produce însă lumina prin influința eterulu este mărginitu și trecătoriu, precând ceea ce produce sciința prin influința magistrulu este infinitu, și neperitoriu; prin urmare, în sensu inversu calculând, rezultatele se egalizează. Cântându acum după isvórele acestor lumi, iarăși aflăm o analogiă: pentru lumina de soiolu prim isvorulu este sórele, unu corp întru adevéru imensu, dar totuși mărginitu, prin urmare și trecătoriu; lumina céstă-laltă încă își are isvorulu într'unu sóre, dar acesta este nemărginitu în timpu și spațiu. Efectulu unuia trebuie să fie mărginitu iar a celeilalte nemărginitu.

Dacă acum eterulu, corp materialu, este infinitu în timpu și spațiu, și efectulu produsu prin sine totuși este numai mărginitu și trecătoriu, cu logica a-mână se poate afirma a posteriori, că fiind influința sciinței infinită, magistrulu este inviolabilu în sfera sa de activitate, iar locul ce-lu ocupă este sântu. . . . N'atși vedutu nici odată desvoltându pomulu și producându fructe deliciose, de și nu se află în condițiunile necesare, de órece eterne sunt legile naturei și sfarimă obstacolii ce întimpină! n'atși auditu esind cântări de veselie dintr'o inimă sfășiată de durere, de și cordele necesare s'au debilitat; numai pre munții cei mai înalți, liberi de sgomotulu lumii, se simțesce liberu falniculu de cerbu; iar chitululu numai prin mările cele adēnci și limpedi își arată maestatea sa. — Magistrulu dară numai atunci va putea fi la înaltimea chiamării sale, dacă va fi neconturbat în sfera activității sale; iar sciința numai atunci va avea succesu infinitu, dacă Iumea va privi catedra de locu sântu.

O privire în istoria omenirii numai dela venirea Arabilor în Spania ne convinge, că școla aprópe la tóte popóarele a fost considerată de locú sânt, iar magistrul de persónă inviolabilă; se aflară domnitori puternici, cari nu numai că priviau școla de locú sânt, dar își puneau tótă silința spre a convinge pre supușii lorú despre sanctitatea școlei; magistrul eraú pretotindenea inviolabil în activitatea lorú, iar în casuri grele sfaturile lorú eraú cercate de către cei înzestrați cu puterea supremă. Nu într'unú locú veți afla și astăzi mai alesú prin Germania, cum numai școla dar și întregú terenulú ei se considerá de sântú. Universitățile își păstrează și astăzi atributele „*alma mater sacra et inviolabilis*.”

Revoluțiunea francesă și celelalte iscate dintrénsa a stersú întrú adevéru multe rele ce caracterisau évulú međú; dar nu se póte contesta pre de altá parte că valurile sale au frântú mulți pilastri, cari ar merita se existe spre decora veaculú civilisatoriu. Așa între altele a nimicítú în parte și decorulú ce flú aveau cândva școlele. De aici pre multé locuri din a dóua casá alú Ddeú s'a făcutú locú de tégú prin ce numai s'a consumatú din autoritatea magistrulú, dar s'a datú sciunțelorú direcțiune smințită. De aici mai departe lumea s'a ímplutú de procei mincinoși, cari usurpându titula de magistri ímplu cu doctrine perverse mințile cele de-altmíntea limpedi ale junimei, căci nu-și cunoscú misiunea și disconsiderá sanctitatea catedrei. De aici se esplicá apoi decadința morală, de aici omorurile, incendiurile, asasinările și sinuciderile tot atâte rele, de care lumea cea íntunecată a evulú međú nu avea idee, nu! căci sântá era catedra și inviolabilú magistrulú.

„*In melius est mutari consilium*.” Reulú ce amenință și pre poporulú nostru se póte stírpi, dacă se va restitui catedrei sanctitatea și magistrulú inviolabilitatea.

În linia primá de a reinálta vađa școlei are datorința sacrá venerab. consistorii, care purcedéndú mai rigórosú și fiind mai punctuale cu deosebire în cestiiuni școlare în scurtá vreme ar putea face multú, fórté multú. Dar în linia a dóua însuși magistrulú trebuie se stárnuască întrú așa recăștiga posițiunea ce i-se cuvine. Este bine dacă își aduce aminte magistrulú, că loculú ce-lú ocupá este sântú, deci pre catedră și întrú-altú locú să apará astfelú, ca să nu se póta afirma despre dénsulú, că însuși este culpabilú dórá la profanarea catedrei și de aici la devalvarea autorității sale. „*Amo incipit ab ego*” s'ar putea traduce în casulú presente și așa, că dacă voim se rehabilitámú școla în drepturile sale, atunci se lucrámú. Numai atunci va putea privi cu mândrie magistrulú la catedră, dacă însuși va fi san-

tinelá perpetuá și nu va aștepta să-l viná altú întrú ajutoriú, căci ajutoriulú străinú cumpenesa fórté pucínú. Grecia a voitú să aibá pre Fridericú protectorú contra Persilorú, dar protectorulú o a dubitú. Fridericú celú mare numai prin sínta a făcutú fenice din ínrânta sa țará. Stefanú celú Mare prin óstea sa sdrobotá a sciutú se alungá din țará pre însulmanulú furibundú.

Ore se nu fie în stare magistrulú a ínalta însuși vađa școlară? Faceți dará cei chiamați să se tacá odatá gurile cele rele, sau dacă vor se mai vorbésca, atunci constringeți-i moralicește ca însuși se profeseze, că sântá este catedra inviolabilú magistrulú!

Papismulú și starea actualá a Bisericei ortodoxe în Regatulú Românéi. *)

de
Episcopulú Melchisedecú.

*Inaltú pré sfințite stápane!
Pré sfințítorú párinți!*

De cât-va timpú s'a răspânditú în România vađa tea, că biserica papistá tinde a se láfi și a se ímperternici în țera nóstrá. De acésta se vorbesce și pre jurnale, atát cele bisericesci cât și cele politicesci prin conversațiile particulare. Românulú díce: „unde nu-í focú, de acolo nu ésá fumú.” Cine mai mult decát Sfântulú Sinod, are datoria de a sta la stárea Bisericei nóstre și a o apéra de primejdiele ce amenință? Din acésta mótivú, fórté gravú, am făcutú unú studiú asupra catolicismulú în țera nóstrá și asupra stárei actualé a Bisericei nóstre, carele acum ílú depunú pe biroulú Sfântulú Sinod. Eú am făcutú acésta lucrare și o presentézu Sfântulú Sinodú cu atáta cu mai multá índrăsnélá, ca tóte am fost índemnatú la acésta de președintele nóstru Or. Inaltú Prea Sfințitulú Mitropolitú Primatú alú Bisericei mánier, carele ca primulú Archipástorú alú țerei nóstre mișcatú celú ántéú la alarmá datá de jurnale despre pericolulú ce amenință ortodoxia nóstrá din partea Romei catholice papiste.

De aceea rogú bine-voítórea atențiune a Sf. Sinod. Studiulú meú este împárțítú în doué párti: I. Istóriculú catolicismulú în România din timpurile ce suntú mai vechi până în zilele nóstre; II-lea Starea actualé a Bisericei nóstre Orthodoxe din Regatulú Românéi.

Documentele istorice amintescú de o Episcopie catholicá, carea în anulú 1096 purta numere „*Milcoviensis*,” adică: a Milcovulú. Mulți au crezutú că acésta ar fi fost o episcopie catholicá în Moldóvia fiind că sémánuá numele ei cu alú unú ríu din România — Milcovulú, carele desparte teritoriulú Moldóvei de alú Munteniei. Ínsé acésta nu se póte vedea istoricesce. Este mai de cređutú, că acésta a fost o Episcopie a Secuilorú din Ardelú. Arhivele au pástratú unú documentú istoricú din anulú 1096, anume, o circulará a lui Laurențíu Episcopulú Milcoviensis, adresatá către toți chreștinii catholici din Transilvania, érá mai alesú către Secui, care erau sub jurisdicțiunea sa. În acea circulará Laurențíu

*) S'a cettú în sesiunea de primáverá a S. Sinodú în anulú 1883.

nu spune, că predecesorul său, Michael, restabilise acea Episcopie din căderea ei, și îndemnă pre Secuși să face o colectă bănească pentru episcopie, și a asculta de îndemnurile Papei Urban II-lea, și ale lui Caloman regelui Ungariei, de a ajuta formarea cruciatei pentru desrobirea Palestinei de sub stăpânirea păgânurilor, dându pe cei mai tineri dintre secuși, pe călărești și călări [Hájdeu. Archiv. istor. t. I. I. p. 59].

În viacul 13-lea România actuală se numea Cumania dela populația tătarăscă numită Cuman, și după chronicarii ruși — Polovți, carea se așezase aici. Ordinul Dominicanilor, călugări latini, numiți „frații predicatori,” și-a pus tema sa principală — convertirea Cumanilor la catholicism. Până la anul 1228. acești misionari au convertit pre mulți dintre Cumanii, încât papa a autorizat pe prietenul Ungariei Robert, de a înființa pentru Cumania o episcopie latină, numită „a Cumanilor.” Ea cuprindea teritoriul din Transilvania, ce fusese cedată cavalerilor theuton și latură din România din regiunile râului Seret (Hunfalvy. Die Rumänen. p. 86).

În Cumania lăcuiau și Români, *) pre cari Papii dela Roma deasemenea voiau a-i atrage la Biserica loră, precum se vede dintr-o scrisoare a Papei Grigorie IX-lea către Bela IV-lea regele Ungariei, în carea cetim următoarele: „În Episcopia Cumanilor, precum am înțeles, sunt niște oameni, cari se numesc Vlachi, cari măcar că se socotesc suptă nume creștinesc, totuși sunt o credință având obiceiuri și năravuri, acele lucruri săvârșesc, care se împotrivesc numelui creștinesc; căci nebăgându în seamă Biserica Romei, nu dela cinstitul fratele nostru Episcopul Cumanilor, care este Episcopul nostru, dela alți pseudo-episcopi, cari țin obiceiurile Grecilor, privesc toate tainele bisericesc: și unii din Crăimea Ungurăscă, așa Ungurii ca și Teutonii și alți Ortodoxi, trecându la densii, și făcându-se mai unu popor cu Vlachi aceia nebăgându seamă, toate tainele le privesc la oaltă, spre grea scandală Ortodoxilor, și nu cu puțină scădere a credinței creștinesc. Dreptu aceea, ca nu cum-va să se nască primejdie sufletelor din osebirea obiceiurilor, gându să împedecăm Vlachilor privilegiu de a merge la Episcopii schismatici pentru taine, Episcopul Cumanilor îi poruncim, prin cartea acesta, a nemului acela să-i dea Episcopii catholici după legea loră, carele să-i fie lui ca unu vicariu, și după cedarea soborului celui generalu în toate supus și ascultătoru.” (Sinc. t. I. p. 25).

Acesta este primul documentu istoricu, cunoscutu nouă până acum despre îngrijirea Bisericii Catholice-romane de a avea Episcopii catholici în România pentru convertirea Românilor. Îngrijirea acesta devine totu mai stăruitoare cu curgerea timpului. Ea s-a manifestat mai deapropo pentru Români din Ungaria, unde Papismul era Biserica dominantă. În anul 1204, Regele Ungariei Emericu, sub cuvântu, că Biserica Românilor din Ungaria ar fi ajunsu în decadentă sub conducerea Monachilor grecesci, propune Papei Innocențiu III-lea, a numi episcopii pe re-unu monachu de acestia, și a-lu pune nemijlocitu

sub atârnaarea scaunului Romei. Deși Papa ar fi consimțitu la acesta; însă grabnica mörte a lui Emericu și alte afaceri mai serioase au amânatu afacerea pe alte timpuri. Românilor însă nu le era permisă a avea Episcopii loră, și ei căpătau preoți și povățuiri spirituale dela Bisericele ortodoxe din țările limitrofe. În anul 1345, Papa Climent VII-lea a însărcinat pe Franciscanii din Transilvania cu convertirea Românilor. Antonie Spoleto profesorul ordinului Franciscanilor, carele cunosea limba română, a isbutitu a face ore-care convertiri între Români de pe granițele Ungariei despre Tătari, dar tot-o-dată a observat, că Români sunt reu dispuși către popii unguri. Basat pe acesta, Papa Grigorie XI-lea a doritu să audă opiniunea episcopilor de Gram și de Calocia pentru înființarea unei Episcopii române deosebite. Acei episcopi n-au dat nici o urmare cererei Papei; căci nu le convinea a se crea o nouă episcopie, ci ei credeau că vor reuși a converti pe Români la Biserica loră.

Pe de altă-parte, totu spre acestu scopu lucrău și regii Ungariei, întrebuintându forța pentru convertirea Românilor. Așa regele Ludovicu, carele a domnit dela 1342 până la 1382, a legiuitu ca nici unu nobilu român, nici Kenezu să nu potă poseda proprietate, decă nu se va converti la Catholicismu. Acestă legiuire o a întăritu și regele Sigismund în anul 1428; căci acestu rege cu părere de reu s'a informat, că în țera lui ar fi nobili și Kenezii, cari țin popii schismatici și amăgescu pe poporul celu simplu. De aceea elu a însărcinat pe Minoriții Franciscani, ca să privigheze, ca nici unu nobilu sau Kenezu să nu țină popii schismatici; la din contra, va perde averea sa, pre carea o va confisca Burgcastelanulu de Sebeș; Castelanulu să nu sufere nici unu popă în districtulu său; să nu se facă nici o căsătorie între catolici și schismatici; copiii să se boteze de preoții catolici; cine se va boteza de unu preotiu schismaticu, acela își va perde averea; unu asemenea preotiu, ori din ce parte a Ungariei ar fi, să nu i să permită a lăcu în districtele române Sebeș, Michald și Hatzeg. Sub aceste crude persecuțiuni mulți nobili români au trecut la Catholicismu și s'au disnaționalizat, devenindu Unguri (Hunfalvy. die Rumänen. p. 122—124). Alții au părăsit Ungaria și au emigrat în România, unde împreună cu Români de aici au formatu două Domniate. Dar Papismulu și aici nu a lăsat în pace pe Români. Așa în anul 1352 Papa Climent VI-lea a îndemnat pre Ludovicu regele Ungariei, ca să cuprindă toate țările de prin pregiuru, în care locuiesc schismatici și să-i unescă cu Biserica Romei (Sinc. t. I. p. 321). Papa Urban V-lea la 1368, laudă pre același rege pentru nevointele ce-și dă de a uni pe Bulgari cu Biserica Romei, și-lu îndemnă a face tot așa și cu celelalte țeri de prin pregiuru (Sinc. t. I. p. 336). Pe de altă parte Roma trimisese în principatele române misionari călugări din ordinul Minoriților, ca să convertescă pe Români la catholicismulu romanu. În Muntenia au găsit ei organu în Domna Clara mama lui Vladu sau Ladisla Voevodulu țerei. Clara era catholică și forte devotată Bisericei sale, pre cum se vede din lauda ce-i face papa Urban în scrisoarea ce i-a adresat în anul 1370. Tot atunci scrie și Voevodulu Vlad dojenindulu și îndemnându a se converti la catholicismu, și a urma exemplulu maștiei sale Clara, și îi promite ajutoriu „în toate trebile lui și a le țerei.” În Moldova domnia Latcu-Vodă. Atât

*) Cu timpul Cumanii din România, parte s'au amestecat cu Români, și și-au luat religia Ortodoxă; parte, anume cei catolici, au trecut în Ungaria, unde s'au maghiarizat, păstrându însă până astăzi numirile de „Cumania” și „Cumania mică” ale localităților, unde s'au așezat. Și în România unele locuri s'au păstrat în numiri de localități, precum: Vadul Cumanilor, Căminușii Comana, etc.

ela cât și Vlad al II-lea Munteniei aveau nevoie de ajutorul Papei contra tendințelor de cucerire ale regelui Ungariei Ludovic. De aceea prin misionarii catholici se puse și el în relațiuni cu Papa. Lațicu promise misionarilor a le înființa o episcopie neatârnată în Târgul Seretiului, carea să nu mai fie supusă ca până atunci Mitropoliei catholice din Galiția, ci să atârne de dreptul de Roma. Această promisiune a plăcut foarte călugărilor minoriți; ei au și scris la Roma, anunțându pe Papa Urbanu, că Domnul Lațicu cu poporul său este gata a se uni cu Biserica Romei; că ei predică catholicismul în totă libertatea; dar principele doarece ca târgul Seretiului, carele atârna de Metropolia Galiției, și carele este un oraș mare, plin de lăcuiori, să se rădice la rangul de cetate, să se scote de sub atârnea oricărui alte biserici, să se înființeze în el o episcopie, carea să atârne numai de Roma. Dorința Minoritelor de a se înființa un episcopat catholice în Seretiul s'a realizat, și celălalt episcop catholice pentru Seretiul fu Minoritul Andrei din Cracovia, poreclit Vasito, duhovnicul Elisavetei mamei lui Ludovic regelui Ungariei. Cu toate acestea Lațicu a ramas ortodox, și la îndemnul repetate dela Roma de a trece la catholicism, el a respuns, că nu voese soția sa a-și părăsi religiunea părintescă, și că el, ca să treacă la catholicism ar trebui să se despartă de soția sa. Această nu o putea admite nici Biserica Romei. De aceea în anul 1372 Papa Grigorie XI-lea laudându pe Lațicu pentru *convertirea lui la Biserica catholice*, „îi pare rău de înpetirea lui în desbinare, și îl îndemna să se silască cu mijloce morale de a o converti și pe dânsa (Sinc. t. p. 338—341). Cu toate acestea Lațicu, deși scriitorii catholici asigură, că s'ar fi catolice, a ramas ortodox până la moarte și mormântul lui se vede și astăzi la Rădăuți în Biserica fostei reședinți episcopale. Totă peripeția această pentru catolicizarea lui Lațicu, a fost o mistificațiune, un expedient politic, de care nu odată s'au servit Domnii nostri, precum se va vede în urmă. Dar misiunea catholice din Moldova s'a ales cu episcopia dela Seret, care înse a durat numai 30 ani.

Tot pe acele timpuri (an. 1382) găsim în Muntenia la Câmpul-Lung o monastire catholice dedicată sântei Feciore și condusă de un gardian (superior); găsim asemenea un episcop catholice intitulat „episcop al Severinului și al părților transalpine,” carele în anul menționat după recomandăția gardianului a chirotonit, în Monastirea această în trepta de subdiacon, pe un novic ungar din Köröspatac (Columna-Traian. an. 1372. p. 100).

În anul 1388 documentele istorice ne arată deja un episcop latin la Seretiul nu din ordinul Minoritelor, ci din al Dominicanilor, anume Stefanu Ruteni, ceea-ce, după observația lui Sincal, însemnă, că politica Poloniei tindea a împinge pe cea Ungurească din Moldova (Sinc. Chron. Rom. an. 1388).

Sub Alexandru, cel bun, în anul 1401, s'a organizat ierarhia orthodoxă a Moldovei, destinându-se un Mitropolit cu reședința în Suceva, capitala țerei, și doi episcopi, unul cu reședința în Roman, altul cu reședința în Rădăuți, și țera s'a împărțit în trei eparhii mari. Tot-o-dată Biserica Moldovei s'a pus în relațiuni spirituale cu Biserica cea mare a patriarhiei de Constantiaopole. Se în-

telege, că Misionarilor Catholici din Seretiul, aproape de Suceva și de Rădăuți, le-a venit greu să trăiești și de lucrat în misiunea lor de propagandă. De aceea ei s'au mutat la Bacău, și episcopi catholici destinați a visita Moldova au început a se numi „Bacovienses,” adică ai Bacăului. În Bacău în prejmetele lui era o populațiune mai numeroasă catholice. Observăm cu această ocaziune, că în Moldova a fost încă din vechime o populațiune de strămoși de confesiunea latină, mai numeroasă de cât în Muntenia. Ea consta din Sași, cari lăcuiu prin orașe industriale, și își aveau bisericile lor; din Ungari aduși ca coloniști în deosebite rânduri de Domnii boeri și Monastiri pentru colonizarea moșierilor cultivarea pământului. Sașii aveau Bisericele lor prin multe orașe, cum se vede din Documente, precum: în Iași, în Târgul Némțului, la Roman, la Hârlău, la Bacău, la Baia, la Cotnariu etc. După ivirea protestantismului mulți din acești Sași s'au mutat la confesiunile luterană și Calvină și apoi s'au strămutat din Moldova în țerele unde confesiunile lor prosperau, așa că au ramas numai locuitorii țerei ungară fideli catholicismului, sub conducerea misionarilor catholici, strămutați dela Târgul viacului 15-le în Bacău. Deși Roma chirotonit pentru dânsii episcopi cu titlu de *Bacovienses*, dar nu reședeau în Moldova, ci în țerele megieșene unde politica polonă ori ungară cerea a se sta sau chiar la Roma. Episcopi acestia numai a trecut să viziteze Moldova, spre a săvârși lucrările religioase rezervate numai episcopatului catholice, precum chirotonirea copiilor, chirotoniele în trepte bisericesti și sfințirea templelor, etc.

În Muntenia ierarhia orthodoxă se organiza mai înainte, în anul 1359, sub Domnia lui Ștefan cel Mare Basarab, când Biserica această s'a pus în relațiuni spirituale cu patriarhia de Constantiaopole. Când fundat două Mitropolii, una pentru Muntenia și alta pentru cea mică sau Oltenia.

Pe la începutul viacului 15-le găsim în Muntenia misiunea catholice, carea petrecea în monastire catholice dela Târgoviștea, unde era și o biserică săsescă, ale căreia urme se vedeau până pe la anul 1761, pînă la locuințele Românilor. Monastirea această exista din viacul 14-le și fusese dată dărmată. Pe la anul 1455 ea se administra de călugăr Ioan Capistran, venit din Ungaria dela Sebeș, și carele mai apoi a devenit la Calic sfânt. Monastirea această și misiunea catholice n'au fost favorite de noroc între Români, și cu persistența catholicismului nu au putut aduce roșii așteptate. Ea a fost de vro opt ori distrusă și restituită; deși s'a bucurat de favoare la unii Domnii cari o ajutau și restituiau din motive politice, în anul 1460 ea fu din nou dărmată. Dar pe la începutul viacului 16-le fu restaurată de Michnea, carele era catholice în ascuns, precum și de acolo, că, după ce pentru cruțimea lui fu alungat din țera, a fugit în Transilvania; când intra în Biserica catholice din Sibiu, fu primit de un Sărb, și apoi îngropat în Biserica Dominicanilor (Sinc. Chron. Rom. t. II. p. 124—125). Urmasii lui Michnea, Biserica catholice din Târgoviștea, precum și alte Biserice de acestea din alte părți fură dărmate. Apoi fu restaurată sub Michnea Vitezul, la finele viacului 16-le. În 1607, ea fu din nou dărmată de Turci, și remase așa până la

lui Michaiu Radu. Acestu principe, avend alianță cu Ardealul contra Turcilor, a fost favorabilu catolicismului, și a restabilitu Monastirea misionarilor dela Târgoviștea. Afară de aceea elu aduse Bulgaria pre episcopulu catholicu Petru de Sarca, franciscanu din custodia seú circumscripțiunea Bulgariei, împreună cu alți călugări franciscani și îi dădu în custodia Monastirea dela Târgoviștea dându spre întreținerea ei și o moșie — Sotnigénulú. Tot sub reșterea Domnii s'a deschisú o Biserică catholică parohială la Câmpul-lungú. După 2 ani însă, la ocaziunea incursiunei oștilorú turcesci și tătăresci ea iarăși dărâmată, și se restabili în anul 1665. Minoriiți, care din vechime căpătase dreptul de misionari în România, au fost nemulțamiți că monastirea lorú din Târgoviștea a ajunsú în posesiunea Franciscanilor și au reclamat'o pe seına lorú. Dar fiind-că Minoriiți au împărțiti în două secțiuni: una — Minoriiți eventuali, Misionari ai „Santei Congregațiuni“ în Transilvania-românească; alta — frații minoriiți observanți din custodia Bulgariei, amândouă aceste tabere călugăresci pretindeau monastirea Târgoviștei. Certa după intervenirea Nunciului din Polonia, în anul 1665 a fost decisú de „Santa Congregațiune“ din Roma în favorea minoriiților observanți din custodia Bulgariei. Asupra acestei Monastiri mai avuse pretenziune și misionarii din custodia Transilvaniei numiiți: „Misionarii reformati ai provinciei Sântului Stefanú, adică din Ungariei. În anul 1738, în resbelul turcescu, Monastirea fu arsă și nu se mai restabili; iară în anul 1763 unú popá catholicu din Târgoviștea a cerutú și moșia ei unui boeriu românú — Cioranú. Misionarii catholici, precum însii mărturisescu, n'au pututú ajunge în România la altú rezultat, de cât prin intervențiunea unora din Bulgarii emigrați în România și prin prințele Brâncovénulú și stabiliți în Târgoviștea, la Câmpul-lungú, în Râmnicú, Dragosuteșci, Copăceni și Rădăceni. La anul 1700, sub Domnia lui Brâncovénulú, strămutându-se capitala la Bucuresci, aici s'a înființatú și încetulú și centrulú Misiunii catholice, în forma monastirea numită „Bărăția.“ (Hájdeú Archiv. t. I. I. pag. 46—54). [Va urma].

Sinodulú eparchialú

diocesei gr. or. române a Caransebeșului convocată în Caransebeșu pe Dumineca Tomei 24. Aprile 1883.

(Continuare.)

Ședința IV. Înaltú Pré Sântia Sa Domnulu episcopu dechierând ședința de deschisă, designă de știri alú zilei pe Macsim Popoviciú, de notariú pentru însemnarea vorbitorilorú pre Nicolae Popoviciú, iar contra pe Ioan Marcu. Protocolulú ședinței a fost autentificatú.

Presidiulú presintă sinodulu rugarea mai multorú misionari din comuna Cereșú Timișú pentru rădicarea parohiei de către notariulú Ioan Pușcan din Criciova, din parochia vana, înființată din Cereșú Timișú; se transpune comisiunei de cercetare.

Comisiunea verificătoare prin reportorulú ei Ioan Bartolomeiú cu privire la re alegerea dlui Vincentiú Babeșú în cerculú electoralú Iam espune, că în coștinuține s'au ivitú două păreri și anume una: Vincentiú Babeșú fiind deja alesú și verificatú deputatú alú sinodulu din Arad, pe baza decisuluiú congresualú din anul 1878 Nr. 105 în acest period nu mai póte fi verificatú de deputatú alú sinodulu de Caransebeșú

alta părere că Vincentiu Babeșú se póte verifica sub condițiunea, ca până în 3 zile se documenteze în mod fidedemnú că a încetatú a fi deputatú alú sinodulu aradanú; Comisiunea cu majoritatea de voturi propune și Sinodulú verifică pe deputatulú Vincentiu Babeșú cu apriată rezervă, ca în restimpú de 3 zile Vincentiu Babeșú are să se legitimeze în mod fidedemnú că densusulú a încetatú a fi deputatú alú sinodulu eparchialú alú Aradulu.

Tot comisiunea verificătoare prin reportorulú ei Nicolae Popoviciú, cu privire la alegerea lui Lazar Roșculețú în cerculú electoralú XX. Satulú-noú pe baza eruărilorú comisariulu consistorialú cuprinse în relațiunea sa din 23 Aprile 1883 Nr. 32 din considerațiunile, că prin respingerile nemotivate a-le protocolectorú sinodali electorali din Glogoniu și Alibunariú se altereză rezultatulú alegerii și anume în acea direcțiune: că dacă protocoilele sinodelorú convocate și ținute în regulă în comunele susamintite Glogoniu și Alibunariú s'ar lua în considerațiune, în acest casú nu Lazar Roșculețú ci candidatulú Ioan Bartolomeiú are majoritatea voturilor, propune și Sinodulú decide: Deputatulú Ioan Bartolomeiú se dechiară de deputatú verificatú în cerculú XX. Satulú-noú. În legătură cu acest conclusú la petițiunea lui Lazar Roșculețú pentru concediu pe durata sesiunei sinodale, comisiunea verificătoare propune: Veneratulú Sinodú se o privească de resoltivă prin punctulú precedent. Se primesce.

Comisiunea bisericescă prin reportorulú ei Constantin Rădulescu dând cetire decisuluiú congresualú din 16 Oct. 1881 Nr. 186 care sună: Pentru aplicarea uniformă a §-lui 53 din stat. org. relativú la alegerea de protopresbiterú Congresulú decretéză următorulú nomativú: 1. Fiacare membru alú sinodulu protopresbiteralú votéză numai pentru unulú din candidați. 2. Voturile date persónelorú necandidate nu se consideră. 3. Ședulele cu mai multe nume se privescú de nule. 4. La denumire numai acelea trei persóne se pot considera, cari în sinodulú protopresbiteralú au primitú cele mai multe voturi. 5. La casú, când tóte voturile se vor fi datú numai unui candidatú, sau se vor fi împărțitú numai între doi: se lasă în buna chipzuelă a Consistoriulu a întări pre celú alesú, respective pe unulú din cei doi, sau a ordina alegere nouă, cu concursú nou; dacă însă și a dóua alegere va fi avend asemenea rezultatú: Consistoriulú, precát nu are escepțiune din punctulú de vedere alú calificațiunei, întăresce pe uniculú alesú, respective pe unulú dintre cei doi presentați; reportând în necu acest decisú congresualú și asupra introducțiunei elaborate de consistoriulú diecesanú pentru alegerea de protopresbiteri propune adoptarea ei cu modificățiuni la §§ 10 și 12 și anume ca în § 10 să se pună în locú de „Telegrafulú românú“ intr'o fóie oficiósă națională; iar în § 12 se fie luatú în acest punctú în calificațiunea de protopresbiterú, că recurentulú carele nu va avea 30 ani ai etății nu póte fi luatú între candidați. Deputatulú Georgie Martinescu face următorea contrapropunere: considerând, cumcă instrucțiunea ca effus alú stat. organicú nu póte forma obiectú de desbatere în sinodulú eparchialú, peste ea să se trecă simplú la ordinea zilei. Sinodulú însă delăturând acesta propunere trece la desbaterea specială asupra acestei instrucțiuni, luând parte la ea mai multú deputați sinodali; Sinodulú primind numai modificarea comisiunei la § 10 din instrucțiune decide, ca concursule pentru alegerile de protopresbiteri, să

se publice în foaia „Telegrafulu român” și în alte foi bisericești române, și astfel sinodul decretază de a sa instrucțiunea pentru alegerea de protopresbiteri, care se alătură la protocolu sub lit. E.

Tot comisiunea bisericească prin reportoriul ei Const. Radulescu, cu privire la rugarea mai multor locuitori din parochia Delinesci cu filia Ohabita, prin carea se rogă ca actulu alegei ilegale de capelanu din comuna Delinosci să se nulifice, propune urmatoriulu proiectu de conclusu: cauza se dă Consistoriulu, pentru a lua dela protopresbiterulu respectivu declarațiune motivată despre starea lucrulu, și încât s'ar constata întru adevăr vătămare de formă în procedură, apoi se aducă sinodulu cauza spre a aduce în ea decisu meritorialu. Deputatulu Filaret Musta face contrapropunere: de a se transpune actulu din cesiune Consistoriulu spre competentă pertractare. Deputatulu Ioan Bartolomeiu face următorea propunere mijlocitoare: actulu de sub întrebare se înapoază comisiunei de a-și căștiga informațiune esactă dela organele competente consistoriale despre starea faptică a lucrulu, și pe basa acelora se facă și se presinte procsimeș sedințe o altă nouă propunere. Propunerea acésta din urmă a deputatulu Ioan Bartolomeiu, ca una din cele mai îndepărtate de obiectu, punându-se la votu, se redică la valóre de conclusu. Fiind timpul înaintatü înaltulu presidiu anunciând sedința procsimă pe mâneși la 10 ore ante-améși și punându-se la ordinea zilei reportele comisiunelor, redică sedința.

Sedința V. Înaltulu Presidiu deschide sedința designând de notariu alü zilei pe Ioan Marcu, de notariu pentru însemnarea vorbitorilor pre Nicolae Popoviciu, iar pentru însemnarea vorbitorilor contra, pe Petru Sciopon. Protocolulu sedinței ultime după cetire, se declară de autenticatü.

Deputatulu Ioan Budințan resuscitând interpeleațiunea sa din sinodulu anulu trecutü de sub Nr. 112 prot. rogă pe înaltulu Presidiu a-i da informațiune în cauza monăștirilor și comunelor micste, la ce Presidiulu respunde, că netranspunându-se actele referitoare la acésta causă, din partea Escelenției Sale Părintelü Metropolitü, președintelü substitutü alü delegațiunei congresuale, carele este Prea Sântia Sa Episcopulu Aradulu Ioan Mețian, procesele decretate de sinodulu nostru, nu s'au intentatü. Sinodulu ia responsulu la cunoscință cu adaosulu, că Prea Sântia Sa Părintele Episcopü de nouă să întrevină la locul competentü pentru delăturarea stagnațiunei causei amintite. Presidiulu presentă următorele esibite.

Rugarea fostulu notariu alü Epitropiei fondurilor comune Atanasiu Tudnecscu, pentru a-i se vota onorariulu denegatü de 200 fl. Se transpune comisiunei fondurilor comune.

Petițiunea protopopulu Lugosulu pentru îndătorirea creștinilor să plătescă birulu preotescü. Se predă comisiunei bisericești.

Petițiunea comisiunea Seceni pentru împlinirea postulu de preotü pe calea concursulu. Se transpune comisiunei bisericești.

Comisiunea bisericească prin reportatoriulu ei Constantin Rădulescu referitoriü la conclusele congresuale luate în generalü pentru o nouă arondare a protopresbiteratelor din Eparchia Caransebeșulu transpuse prin literile Escelenției Sale Părintelü Metropolitü dto 8 Aprile a. c. Nr. 228 Metr. propune și sinodulu decide: Ne fiind actulu de sub întrebare provăditü cu conspectulu protopresbiteratelor aron-

date, votatü de Congresu în sedința a XII-a Nr. 28, să se procure acest conspectu dela locul competentü cu privire la diecesa noastră a Caransebeșulu, avënd apoi a se lua în pertractare după conspectulu.

Tot comisiunea bisericească prin reportatoriulu ei cu privire la rugarea protopresbiterulu Nicu Andreeviciu în cauza arondarei protopresbiteratulu Caransebeșu propune și sinodulu primesce următorea conclusu: Se relögă spre deliberarea meritorială ab când sinodulu va fi în stare să esecuteze decisulu gresualu referitoriü la arondarea protopresbiteratulu.

Tot reportatoriulu comisiunei bisericești referitoriü la rugarea mai multor locuitori din comuna Cereș-Timișü pentru rădicarea preotulu Ioan Pașcu din Criciova din parochia fost vacantă în Cereș-Timișü propune și Sinodulu derivă acésta causă la Consistoriulu diecesanü spre competentă pertractare.

Tot reportatoriulu acesteï comisiuni cu privire la rugarea mai multor locuitori din comuna Delinesci et filia Ohabita dată în contra alegei ilegale lu de acolo propune și Sinodulu derivă cauza la Consistoriulu spre resolvire conformațiunei actelor.

Tot reportatoriulu acesteï comisiuni referitoriü la remostrățiunea mai multor parochieni precum și a preoților din Satul-noü contra conclusulu Sinodulu eparchialü în cauza arondarei protopresbiteratulu Panciovei propune și sinodulu primesce următorele conclus: Ne mai cădind în competența sinodulu eparchialü a străforma decisulu său Nr. 129 ex. (art. 1 și acelusü A) alü acestui decisu, prin carele se anulează verese în comuna bisericească Satul-noü din partea fundatiunei bisericești 51 de jugere pe carele sunt trei parochii, carele este în competența protopresbiteralä, protestulu rădicatü din partea parochienilor din Satul-noü nu se pöte primi nici mai multü pertractare.

Tot reportatoriulu comisiunei bisericești referitoriü la rugarea comitetulu parochialü din Naidășu pentru înaintarea capelaniei de acolo iarăși la parochia precum au fost și până acum, propune și sinodulu derivă acésta causă Consistoriulu spre competentă pertractare.

Comisiunea finanțială prin reportatoriulu Antonie Mustețü, cu privire la reportulu generalü Consistoriulu epitropescü despre averea Epitropiei atât în înțelesulu latü cât și în înțelesulu sträns pre starea fondurilor diecesane actuale, precum și despre averea mișcătoare a comunelor cu finea a 1882 propune și sinodulu ia acest reportu la cunoscință alăturându-lu la protocolu sub F.

Tot comisiunea finanțială prin reportatoriulu ei în ce privește substernerea socotelorü averele cesei pre a. 1882 Ven. Sinod spre revisiune și decisiune de absolutoriü Consistoriulu diecesanü, — prin decisiune revisiunei întreprinse de comisiune, amintite la sedința afându-se în rînd bunü și corecte, propune și sinodulu aprobă dând absolutoriü Consistoriulu diecesanü.

Tot comisiunea finanțială cu referință la rugarea comitetulu parochialü din Naidășu de a se esecutiunea întreprinsă pentru restanția diurnă a deputaților sinodali și congresuali, prin reportatoriulu ei propune și Sinodulu derivă cauza la Consistoriulu spre competentă pertractare și decisiune.

Tot reportatoriulu comisiunei finanțiale referitoriü și Sinodulu primesce bugetulu anulu 1884 în totalü prinsulu său după cum se află elü alăturatü sub lit. G.

După desbaterea și aprobarea bugetului deputatului Ioan Budințan constată că cumva restanța în cele deputaților sinodali și congresuali precum pașalelor protopopesci cu finea anului 1882 3717 fl. 84 cr. și din acest incident deputatul Constantin Rădulescu propune și sinodul decide: Consistoriul diecesan să fie avisat, ca să dea îndrumări întotdeauna la organele administrative, ca dătorii bisericesci să-și solvască punctual cametele datoririile bisericesci.

Tot comisiunea financiară la observarea făcută către Ven. Consistoriul la împrejurarea, că fiind în componența 9-a lit. c) preliminară 1200 fl. din 1878— ca competență din fondul școlar comun, care are 6000 fl. pre amintitii ani și care sumă până acum din partea epitropiei fondurilor comune, nu este plătit — propune și Sinodul îndrumă Consistoriul diecesan, a-și reclama competența pe baza sinodurilor sinodali din anul 1877 Nr. prot. și 194.

Comisiunea fondurilor comune pertractând scrierea consistoriului diecesan Nr. 407 Ep. ex 1882 întore la suma de 3000 fl. anticipată diecesei Caransebeșului din fondurile comune în a. 1880 spre a plăti cotele de spese pentru consistoriul metropolitan dimpreună și nota epitropiei provisorie a fondurilor comune din Arad dto 19 Iuliu 1882 Nr. 710 reportatoriul ei Aron Damaschin propune și sinodul decide: Considerând că Epitropia provisorie a fondurilor comune a anticipat și fără de concluse măsurătoare a sinodurilor nu numai consistoriului din Caransebeș ci și celui din Arad sume din fondurile comune anume: Consistoriului din Arad la recercarea sinodului Nr. 36 din a. 1875 spre edificarea edificiului preparandială 5557 fl. 81 cr. și tot aceluși conținut o anticipațiune de 1000 fl. în anul 1880 din care cotele pre anul 1881 fără ca să fie prescriși în de 8% după sumele anticipate, conclusul epitropiei provisorie Nr. 710 din a. 1882 prin care se prescrie Caransebeșului după anticiparea de 3000 și care epitropia a hotărât a detrage aceste 3000 fl. sumă cu interesele din cuota de venite ale dieceșii noastre din fondurile comune pre 1883 nu se poate de acuitabilă; considerând mai departe, că anticipațiunea de 3000 fl. s'a întrebuintat spre acoperirea necesităților consistoriului metropolitan din veniturile noastre comune; — considerând în fine că finea finală a fondurilor comune, se va întem-plea mai curând, — sinodul relégă cauza consistoriului diecesan, ca acela pe calea sa să facă cele necesare, ca epitropia să și strămute sau să țină cel puțin în suspensio conclusul său până la definitiva și se îndrume epitropia provisorie a fondurilor comune să urmeze pe una și aceeași basă de dreptate față de ambele consistorii și diecese anticipatelor și prescrierii intereselor după anticipațiune.

În timpul înaintat, înaltul Presidiu închide comunicând pe cea următoare pe 4 ore după amiază în ordinea zilei reportele comisiunilor.

(Va urma)

D i v e r s e.

Hirotoniri. Clericii absoluți: *Nicolai Groza* și *Ioan* la 29 Iuniu a. c. s'a u hirotonit întru presbiteriană pentru comuna Criștior, și *Ioan* la 29. Iuniu întru diacon.

* **Petrecerea dată Mercuri seara în pădurița orașului de Societatea Progresului**, din Arad, precedată de reprezentațiunea teatrală „Nunța Tărănescă” și „Ciobanul din Ardealu” a succedat peste așteptare. Ambele piese au fost predate cu multă destertate și originalitate, faptu, care face onore societății cât și zelosului conducător al secțiunii corului Dnii Petru Popoviciu. Regretăm, că în lipsa de spațiu nu putem face astădată o dare de seamă mai întinsă despre decursul acelei petreceri și producțiunii teatrale.

* **Logodnă.** Dr. *Dimitrie Sălceanu* avocat în Arad s'a logodit cu Domnișora *Maria Ianculescu* din TELA.

* **Alegerea de notariu comună în comuna Gy. Varșand.** Despre alegerea acesta ni se scrie următoarele: Astăzi, în 7. Iuliu, st. n. s'a ținut alegerea de notariu în comuna Gy. Varșand. În adevăr actul de alegere a constat, că locuitorii acestei comune se știu țin pre terenul obiectivității și fără considerațiunii personale se știu grupa pre lângă un individ, carele e mai apt de a corespunde chemărei sale. Votarea a decurs în ordine esemplară între candidații *Stefan Pazzitzky* fostul notariu, carele a abdis și iarăși a competat, și *M. Ardeleanu*, dintre cari acest din urmă fu ales de notariu cu votu preponderante. Ce e dreptu, dintre locuitorii comunali de 2500 suflete, magiarii, cari facu o minoritate însemnată de 500 suflete, — s'a u silit în totă forma se tragă și pre români în tabăra lor, ce însă de asta dată nu li-a succedat. Era o satisfacțiune eminentă, vedind pre lângă marele posesor A. Sternthal grupați pre preoții români, antisti comunali și poporul românesc, pledând pre lângă D. M. *Demetriu Ardeleanu*, carele cu însușirile sale frumoșe li-a datu garanța, că le va pot fi unu conducătoru bravu și unu notariu conscientiosu. Erorile comise la alegerea de notariu în anul precedent s'a u corespun, și s'a u convinsu atâtu inteligența, cât și poporul românesc din Gy. Varșand, că numai întrunirea frățască și caracterul bărbătescu sunt factorii prosperărei noastre. De ce ceriul, ca actul acestei alegeri satisfacțore în tote privințele, ca modelu se servescă și altor comune. Potu atesta, că Dnii preoți din Gy. Varșand: *Georgiu Popoviciu* și *Georgiu Ciobrișu* într'adeveru s'a u sciutu arădica la culmea misiunii lor, punend la o parte tote alte considerațiuni, fiind naintea ochilor binele comunei, pacea și buna conțelegere între poporul român, carele fără de aceste, de și e în majoritate absolută preste comitatul întregu, — pe di ce merge cade în pecatul greu de ași călea în picioru chiaru interesele sale mai vitale constituționale. I u s t u s.

* **Unu preot u zelosu.** Ni se comunică din comuna Lugașul de jos, în protopopiatul Peștesului, că preotul localu *Teodor Pap*, care abia de trei ani se află în acea comună, a reusatu, ca în anul întâiu alu funcțiunării sale ca preot u acolo să renoască casa parochială, iar în alu doilea anu se acopere biserica parochială, și în anul curinte prin colecte benevole dela locuitorii din respectiva comună, precum și dela alți binefăcători de prin vecinătate adună o sumă de bani, din care cumpără pe seama bisericii unu alu III-lea clopotu de 120 chilograme. Sântirea acestuia se sevârși în 24 a lunii trecute înaintea unu publicu numerosu din locu și din veci-

nătate. La serviciul divin oficiază preoții Demetriu Negriu, parohu în Hotaru, Ioan Papp preot în Chis-tag, Popovici Zaharie preot în F. Vászrhely și preotul localu. După actul sântirei clopotul fu trasu în turnu, iar poporul în sunetul clopotelor se departă mulțamitu dela s. biserică. Străinii și alte persoane onorabile din locu fură invitați la prândul comunu la preotul localu, unde apoi întru aducerea aminte se rosti mai multe toaste parte pentru preotul localu parte pentru popor și alți indiviți. După aceste se esecutară mai multe cântări bisericesci și naționale, până sêra, când ôspeții se departară mulțamiti și cu dorința de a vedé asemenea lucruri vrednice și în alte comune. l.—r.

RESPUNSŪ REDACȚIONALŪ.

Dlul **H.-ni.** Interesantul tractatŭ despre „Sistemul papalŭ” am primitŭ cu mulțumire, și publicarea lui va urma. Ve rugăm însă ca să ne dați informațiuni despre locuința și profesiunea Dvrôstră.

Concursŭ de licitațiune minnerdă.

Comitetulŭ parochialŭ gr. ort. românŭ din comuna *Uzdin*, cottul *Torontal*, conform planulŭ și preliminarialŭ de spese aprobatŭ de Venerab. Consist. gr. ort. din *Caransebeșu* din 21. Iunie a. c. Nr. 538. escrie concursŭ de licitațiune publică minnerdă pentru repararea și renovarea turnulŭ și frontulŭ bisericeŭ cu pretulŭ de esclamaré 8158 fl. 27 cr. v. a. carea licitațiune se va ținea în localitatea școleŭ din *Uzdin* la 20. Iulie adécă 1. August st. n. la 10 ôre înainte de amédădi an. 1883.

Se aviseză decŭ acei domni arhitecți carii ar dori a întreprinde acésta lucrare de timpuriu pre terminulŭ sus îndicatŭ proveđuți cu unŭ vadiu de 10% să se presinte la licitare, unde după efeptuirea licitareŭ se va încheia contractulŭ, carele se va substerne Venerab. Consistoriŭ spre revisiune și aprobare.

Planulŭ și preliminarialŭ cu ofertele lui precum și condițiunile de licitațiune se potŭ vedea la presi-dialŭ comitetulŭ parochialŭ în *Uzdin*.

Uzdin, în 29. Iunie 1883.

Pentru președintele comitetulŭ:

Pau Vasilié, m. p.
notariŭ.

Nestorŭ Onciŭ, m. p.
parochŭ.

Concurse.

138.

Stipendie din fundațiunea lui *Gozsdŭ*.

Prin acésta se escrie concursŭ pentru unŭ stipendiu din fundațiunea lui *Gozsdŭ* de 500 fl. la casŭ de gradațiune unŭ stipendiu de 400 eventualmente de 300. 200 sau de 100 fl. cu observare, că sê dá preferința concurentilorŭ pentru sciințele tehnice și montanistice.

Concurenții aŭ de a-și adresa petițiunile, instruate, cu testimoniile școl. cartea de botezŭ, și cu atestatŭ de paupertate până 10 August st. n. 1883, câtră Cancelaria fundațiunei lui *Gozsdŭ*, *Budapesta*, *Király-utca* 13. însēmând în petițiune studiile ce voesce concurentulŭ se studieze, și ultima postă, unde are se i-se comunice rezultatulŭ petițiunei.

Totodată, sunt avisați și stipendiați fundațiunei lui *Gozsdŭ* de a-și substerne până la 10 Aug. st. noŭ 1883 documintele despre rezultatulŭ studiilorŭ în a. 1882/3 la reprezentanția fundațiunei lui *Gozsdŭ*,

Budapesta Király-utca 13. pentrucă la din se vor lipsi de stipendiulŭ avutŭ.

Budapesta 24 Iuniŭ 1883.

Comitetulŭ adm. alŭ reprezentanției fundațiunei lui *Gozsdŭ*.

Conform ordinațiunei Ven. Consistoriŭ alŭ dulai de dto 19 Maiŭ a. c. Nr. 1266 și 1388 B. 1883, se escrie concursŭ de noŭ pentru îndepin vacanteŭ parochii de clasa I-a din opidulŭ *Pancota* comitatulŭ *Aradulŭ*, protopresbiteratulŭ *Șiriei* [gos] cu terminŭ de alegere pre 7/19 Augustŭ a. c.

Emolumintele sunt: una sesiune de pămăratoriŭ comasat, birulŭ preotescu computatŭ la gata 150 fl. v. a. cari se primescu din casada lui gr. orient. ștôlele usuate dela 140 de cuartirŭ în casa parochială cu gradină de legum.

Recurenții sunt avisați recursele lorŭ conform § 15 lit. a. alŭ regulamântulŭ pentru rochiŭ, adresate comitetulŭ parochialŭ din *Pancota* ale trimite părintelŭ protopopŭ *Georgiŭ Popoviciŭ* în *Ménés per Györök*; și a-se presenta în vraminecă orŭ serbătore în biserică din *Pancota* și areta desteritatea în oratorie și cantŭ.

Pancota, la 19. Iuniŭ 1. Iuliŭ 1883.

Comitetulŭ parochialŭ

În conțelegere cu mine: **Georgiŭ Popoviciŭ**, n. p. alŭ tractulŭ *Șiria*.

Pentru deplinirea parochiei de clasa II *Bunea*, protopresbiteratulŭ *Hasiașului*, prin escrie concursulŭ cu terminŭ de alegere pe 31 Iuliŭ st. v. a. c.

Emolumintele sunt: 1. plotă parochială jumătate jurerŭ intra și estravilanŭ; 2. unŭ de pământŭ; 3. dela 100 Nr. de case birŭ măsură de cucurdu în bômbe; 4. stola îndă anume: a) pentru una molitvă 20 cr. b) pentru logodnă și cunniă la olaltă 5 fl. c) pentru gropăciune simplă la cel mari 3 fl. 50 cr. iar până la 7 ani 1 fl. 20 cr.

Recurenții sunt avisați recursele lorŭ, tate conform prescrielorŭ stat. org. până 29 Iuliŭ st. v. a. c. a le trimite părintelŭ parochialŭ *Georgiŭ Creciunescu* în *Belințu*, și în *Duminecă* orŭ serbătore a-se presenta în biserică locŭ, spre a-și arêta desteritatea în cântareculŭ bisericescŭ.

Comitetulŭ parochialŭ

În conțelegere cu mine: **Georgiŭ Creciunescu**, presbiterŭ.

Pentru deplinirea postulŭ de capelanŭ muna *Cheș*, protopresbiteratulŭ *Orădi-mari* 1/3 parte din întreaga dotațiune a parochiei *Vasiliu Moga* care computată la olaltă de 250 fl. v. a. și cortelŭ regulatŭ.

Doritorii de a ocupa acest postŭ aŭ și documintele lorŭ instruite în sensulŭ statulŭ Domnului comisariŭ consis. *Iosif Pința* p. în *Gyanta* celŭ multŭ până în ziua de când de odată se va ține și alegerea.

Cheș la 26 Iuniŭ v. 1883.

Comitetulŭ parochialŭ

Înțelegere cu mine: **Iosif Pința**, m. p. comisariŭ

La Nr. de față alăturăm unŭ suplementŭ de

Suplementu la „BISERICA și ȘCOLA.” Nr. 27.
Anul VII. — 1883.

Se escrie de nou concursu pentru ocuparea postului de suplinte învățatorescu pre lângă nepunctiosul învățatoriu Pavelu Draganu, din comuna bis. gr. or. română confesională *Rusova-veche*, aflătoare în diecesa Caransebeșu, ppteratul Bisericei-albe, comitatul Carasü-Severinü, amesuratü pärintescei ordinațiunii consistoriale dto 4. Maiü și 18. Noemvre, 1882. Nrii 282 și 652. Scol. cu terminü pânä în 20. Iulie a. c. st. v. în care ziua va fi și alegerea suplintelui.

Emolumintele învățatorului sunt: a) în bani gata 73 fl. 50 cr. v. a. b) 56 Klg. de clisä 30 fl. c) 56 Klg. sare 6 fl. d) 12 Klg. luminä 8 fl. e) 20 meți cucuruzü și 12 meți grâu în naturä, din acesta alegendulü suplinte învățatorescu va capeta $\frac{2}{3}$ și $\frac{1}{3}$ va remânea nepunctiosului învățatoriu câtü va träi, pre lângä $\frac{2}{3}$ din salariü mai are suplintele încă 20 metri lemne din care are a-se încălđi amesuratü și școla, 10 fl. pausalü conferenționalü, 10 fl. pausalü scripturisticü, grädinä de legumi, două jugere de pämentü arätoriü și cuartirü liberü.

Doritorii de a ocupa acestü postü sunt avisati äși trimitte recursele lorü bine instruate conform st. org. bis. regulamentului pantru învățatori. Pré On. Domnü protopresviterü Iosif Popoviciü în Iamü pânä în 18. Iuliu a. c. st. v. că cele tärđie nu se vorü considera.

Rusova-veche, în 19. Iunie 1883.

Comitetulü parochialü.

În conțelegere cu Propotresviterulü tractualü.

Pentru ocuparea definitivä a postului de învățatoriu în comuna bisericescä *Jaca, (Zsaka)* protopopiatulü Orädii-mari, prin acesta se escrie concursulü, cu terminü de alegere pe ziua de 24. Iulie (5. Augustu) a. c.

Emoluminte: 100 fl. v. a. în bani gata; 16 cubule și două mäsuri gräu de päne; — banii și gräulü se solvescu respective mäsura anticipativä în rate trei lunarie; — $\frac{1}{4}$ sesiune de pämentü arätoriü dimpreună cu dreptulü de päșune ce cade pe $\frac{1}{4}$ de pämentü, — pämentulü arätoriü ilü lucrä comuna bisericescä, ori va solvi învățatorului 15 fl. pentru lucrarea aceluia; — stölele de la mortü mare 1 fl. de la mortü micü 50 cr. de la cununii 40 cr.; pentru conțerintele învățatoresce are de la comuna bisericescä träsürä în naturä și 60 cr. la ți; cortelü liberü cu grädinä de legumi.

Recursele ajustate conform prescrielorü statutului organicü și §-lü 6. art. XVIII. 1879. — și adresate comitetului parochialü, sä se trämitäté Préonopratului Domnü protopopü Simeonü Bica în Oradea-mare pânä inclusive 20. Iulie (1. Aug.) 1883, avindü recurenții în vre-o Duminecä ori sərbätöre a-se presentä în bisericä spre äși aräta desteritatea în cântäri și tipiculü bisericescu.

Comitetulü parochialü.

În conțelegere cu mine: **Simeonü Bica**, m. p. protopopü și inspectorü școlarü.

Pentru deplinirea definitivä a stațiunei învățatoresce din comuna *Sacadatü*, ppviteratulü Pestesului, cotelü Bihorü, se escrie concursü cu terminü de alegere pe 24. Iuliu st. v.

Emolumintele sunt: 300 fl. stölele cantorale usuate, 2 orgii de lemne pentru încălđitulü școlei, cortelü liberü cu grädinä de legume.

Doritorii de a ocupa acesta stațiune sunt poțiti äși trimitte recursele ajustate conform prescrielorü Statutului organicü adresate Comitetului parochialü O. Domnü Teodorü Filipü în Lugașulü de susü p. u. Élesd pânä la terminulü susü pomenitü, avend nainte de alegere a-se presentä în vre-o Duminecä ori sərbätöre în bisericä, pentru de äși aräta desteritatea, în cântäri, și tipiculü bisericescu.

Sacadatü, la 12. Iuniü 1883.

Comitetulü parochialü.

În conțelegere cu mine: **Teodorü Filipü**, administr. ppscü și inspectorü școlarü.

Conform ordinațiunei Ven. Consistoriü alü Aradului dt. 20. Maiü a. c. Nr. 1142. — la școla gr. or. din *Berzava*, în protopresviteratulü Totvaradiei, se cere învățatoriu suplinte, pentru care prin acesta se escrie concursü, cu terminulü de concurare pânä la 20. Iulie st. v.

Emolumintele la acestü postü suntü: în bani gata 75 fl., 12 jugere de pämentü estravilanü, arätoriü și fenație; $10\frac{1}{2}$ stänjini de lemne din cari se va încălđi și școla, — la olaltä compute daü léfa anualä 234 fl. — precum și cuartirü cu grädinä de legumi.

Doritorii îndreptäțiți a ocupa acestü postü, se avisază äși trämitate recursele la subscrisulü în Cäpruța, per Berzova, avind pânä la terminulü susü indicatü a-se presentä la Bisericä spre äși aräta desteritatea în cântare.

În conțelegere cu comitetulü parochialü: **Vasiliü Zorleanü**, inspectorü de școle.

Se escrie concursü pentru vacanta parochiä de a III clasä din comuna rom. gr. or. *Abramul-superior*, cu filiele *Chiribișü* și *Cohanü*, în protopresbiteratulü Luncei, cotelü Bihor, sistemisatä cu dotațiune de 548 fl. 80 cr. v. a. la aprobarea Veneratului Consistoriü eparchialü gr. or. Oradanü dto 29 Maiü a. c. Nr. 313 B. cu terminulü de alegere pe 17/29 Iuliu 1883.

Aspiranții la acesta parochiä sunt avisati recursele lorü ajustate conform stat. org. și Regulamentului pentru parochii adresate comitetului parochialü din Abramulü sup. a-le substerne M. On. D. Ioan Lazëu parochü comisariü Consistorialü per Margitta p. u. Széplak în Szöldobágy, pânä la 16/28 Iuliu a. c. căci cele mai tärđiu intrate nu se vor considera, iarä pânä la alegere, în vr'o Duminecä ori sərbätöre a-se presentä în sânta bisericä din parochia matre spre a-și aräta desteritatea în cântäri și tipicü.

Abramulü-sup. la 8 Iuniü 1883.

Comitetulü parochialü.

În conțelegere cu mine: **Ioanü Lazëu**, m. p. parochü comisariü Consistorialü.

ad. Nr. 66.

Pentru ocuparea postului învățatorescu de la școla conf. gr. or. rom. din comuna *Covin*, protopresbiteratulü Vilagoșului se escrie concursü cu terminü pânä la 24 Iuliu 1883 st. v. în care ți se va ținea și alegerea.

Emolumentele sunt: în bani gata 252 fl. 27 jugere de pământu arătoriu comasat, 41 de metri cubici lemne de foc, din care se va încălzi și școla, 24 fl. pentru servitoriul școlii, 5 fl. pentru participare la conferință, cortelă liberă cu grădina de legumi.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați, recursurile lor instruate în sensul stat. org. bis. a-le adresa inspectorului cercnală Georgiu Popoviciu în Mènes per Gyorok.

În fine se recere ca aspiranții până la timpul alegerei să se prezinte în careva Duminecă ori serbătoare la sânta biserică din respectiva comună, spre a-și arăta desteritatea în cântu și tipic.

Cuvină la 12 Iunie 1883.

În numele Comitetului parochială.

Teodosiu Moșu, m. p.
președ. com.

Cu scirea mea: **Georgiu Popoviciu, m. p.** protopresbiter
insp. de școlă.

Concursu pentru suplinirea postului învățătorescu în modu definitiv, dela școla gr. or. română din *Cianadulă-Sârbescă*, cottulă Torontală prin această se escrie concursu cu terminu de alegere pe **20 Iuliu a. c. st. v.**

Emolumentele împreunate cu acest post învățătorescu sunt următoarele: 1) Saliu fix 266 fl. 2) 50 meți sau 30 Hect. de grâu cl. II-a 3) pentru lemne singură învățatoriului 20 fl. v. a. 4) paușală scripturistă 6 fl. v. a. 5) 2 jugere pământu arătoriu și una grădină estr. de 400 □ 6) Pentru trăsuri și diurne la conferințele învățatorescei comitetul parochială se va îngriji 7) Dela îngropaciuni mari unde va fi poștitu 50 cr. dacă însă prohodul se va ținea în biserică 1 fl. v. a. dela îngropaciuni mici 20 cr. 8) locuință liberă cu 2 chilii.

Dela recurenți se cere se producă testimoniū preparandială și de cualificațiune pentru stațiune de frunte sau de I clasă. Numai în lipsa acestora, se vor lua în considerațiune suplicele recurenților fără testimoniū de cualificațiune numai pre lângă celū preparandială, dară totu de I clasă; cu acestea având lângă recursu se alăture și celelalte documinte prescise în „statut. org.” și ale adresa comitetului parochială, să le trimită M. O. Domnū inspectoru școlarū T. Popoviciu în Sajtény (Csanád-megye) până la ziua alegerei. Cei ce vor poșede cât mai multă cunoscința limbei magiare sau germane vor fi preferiți.

Dela acei recurenți cari nu sunt cunoscuți în persoană poporului, se poștesce, până la ziua alegerei, a se presenta în S. biserică din locū spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântările bisericesci.

Sig. *Cianadulă-Sârbescă*, 22 Maiu 1883.

Vasiliu Stancu, m. p.
notariū comit. par.

Laza Nicolău, m. p.
președ. comit. par.

În conțelegere cu mine: **Teodoru Popoviciu, m. p.** insp. școl.

Se escrie concursu pe stațiunea învățatorescă gr. or. din *Ciacova*, protopopiatulă Timișori cu terminu până în **10 Iuliu st. v. a. c.** Saliulă anuală 500 fl. pentru lemne 50 fl. din care are a se încălzi și școla, 2¹/₂ jugere pământu de semănat și cuartirū liberū.

Recurenții aū se producă testimoniū despre absolvirea preparandiei, cualificațiune și atestatū de moralitate pre lângă limba maternă se scie unguresce și nemțesce a propune, vor fi preferiți cei ce aciu nota

de cântare, înainte de alegere aū să se prezinte în vre-o Duminecă în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic. Recursurile adresate comitetului școlastică cătră președintele Ilie Ioanoviciu *Ciacova* 8 Iunie 1883.

Comitetul parochială.

În conțelegere cu Dnū **Dimitriu Dolga, m. p.** insp. de școlă.

Se escrie concursu pentru ocuparea postului de suplinte învățatorescu pre lângă neputinciosulū învățatoriū Iacobū Iana, din comuna *Slatina*, aflătoare în dieoesa Caransebeșului, protopresbiteratulă Bisericei albe, comitatulă Carașu-Severinū, amăsuratū părințescei ordinațiuni Consist. dto 4 Maiu 1882. Nr. 282 școl. cu terminu până în **6/18 Augustu a. c.** în carea și va fi și alegerea suplintelū.

Saliulă învățatorescu este: a) în bani gata 316 fl.; alegendulū suplinte va capeta ²/₃ și ¹/₃ va remănea neputinciosulū învățatoriū cât va trăi, pre lângă ²/₃ de saliulū mai are suplintele încă 10 fl. paușalū conferinționale, 4 orgii de lemne pentru încălzirea școlii, cuartirū liberū cu grădină de legumi și ¹/₂ jugerū grădină estravilană.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați și trimită recursurile lor bine instruate conform stat. org. bis. regulamētului pentru învățatori Preș. O. Domnū protopresbiterū Iosifū Popoviciu, în Iamū până în 1 Augustu 1883 că cele mai târziu nu se vor lua în considerare.

Comitetul parochială.

În conțelegere cu protopresbiterulū tractuală.

Conform ordinațiuni *Nov. Consist. diecesală* Caransebeșului din 17 Martie a. c. Nr. 83 S. escrie concursu pentru ocuparea postului de învățatori la școla profesională gr. or. rom. din comitatulă *Jurjova*, în protopresb. Oraviței, cu terminul de curare inclusive **30 Iulie**, când în **31 Iulie a. c. n.** alegerea.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1) Saliu anuală în bani gata 300 fl. v. a. 2) Cuartirū liberū cu două începeri și o grădină de ¹/₂ jugerū intravilană. NB Școla mai poșede 2 jugere pământu estravilană, carele se va esarenda în fiecare an, și a se face completū saliulū de sus.

Doritorii, cari voescu a ocupa acest post, a trimită suplicele de concursu P. O. D. protopresbiterū inspectorū școlarū district. Andreiū Ghidiu în Oravița-mont. adresate comitetului parochială și protopresbiterulū tractuală cu următoarele documinte: 1. Atestatū de botez 2. Studiele absolvate 3. Testimoniū de cualificațiune 4. Pre lângă limba maternă cunoscerea limbei române și ceva unguresce 5. Ocupațiunea lor de acum și conduită.

Jurjova în 7 Iunie 1883.

Comitetul parochială.

În conțelegere cu protopresbiterulū tractuală.

Obs. Condițiunea de a se presenta concurenți în vre-o Duminecă în comună, nu are valore, în ură ordinațiunei resp. decisulū consistorială din 17 Martie a. c. Nr. 46 S. Comuna altecum va fi îndatoratū alta parte a plăți banii conferințelorū învățatoresce și a scripturisticei, conform otăririilor consistorială sustătoare.

Andreiū Ghidiu, m. p.
protopresb.